

Oponentský posudek

Zelinka, Martin, „*Všichni kolem nich jsou nepřátelé*“ – Češi a Češky v izraelském dobrovolnickém programu Sar-El, Praha 2024.

Diplomová práce Martina Zelinky „*Všichni kolem nich jsou nepřátelé*“ – Češi a Češky v izraelském dobrovolnickém programu Sar-El je vystavěna na metodě orální historie, když si autor, hlásící se k post-pozitivistickému paradigmatu, klade otázky související s prožitky svých narátorů, českých participantů na dobrovolnickém programu izraelských obranných sil (IDF) Sar-El.

Martin Zelinka v diplomové práci prokazuje orientaci jak v orálně-historické teorii, když dostává svému předsevzetí držet se post-pozitivistického paradigmatu a volně rozvíjí některé pojmové kategorie vypracované A. Portellim (především), ale třeba i L. Abrams, L. Passerini či A. Thomsonem (velmi vítám, že vzdálenou debatu s těmito autory autor přitom nevede jenom v úvodu, ale pokračuje v ní i celém dalším průběhu textu); současně se orientuje i v sekundární literatuře zabývající se vojenskou historií (volně se hlásí k New Military History, byť to není to nejdůležitější ve vztahu k jím zvolenému tématu) a prokazuje obecnou znalost v dějinách česko/československo-izraelských vztahů a obecně i v poválečných dějinách Státu Izrael.

Sympatická je i autorova proklamované a vesměs i dodržená snaha o neutralitu či zdrženlivost ve vztahu k jinak velice ožehavé blízkovýchodní problematice – viz kapitolu nazvanou „Pozicionalita“, kde autor sice jen v několika větách, ale smysluplně, reflektuje svůj vztah k tématu a izraelsko-palestinskému konfliktu (ale obezřetné pasáže lze najít už v samotném úvodu); navzdory této reflexi a jinak sympatické snaze o neutralitu stojí za povšimnutí například nereflektované psaní slova „Ž/žid“ s velkým písmenem, což je už z podstaty rozhodnutí „politické“ (a v podstatě v každé odborné knize o Ž/židech na větším či menším rozsahu pojednané), což samo o sobě leccos o autorově (byť třeba jen implicitní) pozicionalitě vypovídá, zvláště ve chvílích, kdy je velké písmeno u tohoto slova zvoleno například i ve spojení: „...Marie Terezie, když vyhnala Židy z Prahy...“ (s. 75) Přinejmenším by stálo za to, kdyby autor způsob psaní tohoto slova objasnil v nějaké poznámce pod čarou.

Ale to není tak podstatné; podstatné je vlastní jádro diplomové práce, totiž analýza a interpretace autorem natočených rozhovorů a tázání se po historické subjektivitě jeho narátorů, a tady je třeba říci, že jde o text podařený. Martin Zelinka dokázal cosi podstatného „vyhmátnout“, byť by se znovu dalo říci, že někdy bylo možné být, co se interpretace týče, o něco hlubší a všimnout si na v textu citovaných naracích většího množství věcí. Jen dva příklady stejného druhu: když jeden z narátorů hovoří o tom, jak četl Glazarovu knihu o Treblince (s. 98), která pro něj měla nějaké konsekvence (třeba i přihlášení se do dobrovolnického izraelského programu), stálo by za to uvést, že vztah jejího autora (R. Glazara) ke Státu Izrael byl poměrně složitý (a to nemluvím o poměru ke Státu Izrael některých dalších kanonických autorů vzpomínkových textů o holocaustu jako třeba Rudolf Vrba), případně asi nelze tak úplně říci, že Koestlerův román *Zloději v noci* – čtivo jiného z narátorů – lze zařadit do „kategorie sionistických, budovatelsky laděných knih“ (s. 97). i v tomto případě je přístup autora knihy (Koestlera) k celé věci přece jen poněkud složitější. Tím chci jen říci, že si diplomant mohl všimnout některých aspektů v naracích svých narátorů více, kontextualizovat je, a že by to mohlo přispět k hlubší interpretaci; jenže takováto kontextualizace, která z logiky

věci nutí k zaujmutí vlastní perspektivy, by oslabovala diplomantovu snahu po nautralitě, takže asi i z toho důvodu od ní bylo upuštěno.

Přestože bych mohl pokračovat v upozornování na dílčí potíže, nic to nemění na závěru, který zní, že diplomová práce Martina Zelinky je nadstandardní, promyšlená, psaná s velkým zájmem, a že ji jako takovou doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit stupněm výborně (1).

V Praze dne 21. května

.....

PhDr. Přemysl Houdaa, PhD.